

A kürtőkben és a munkagödörökben tapasztalt erősen kormos, átégett talaj a füstölők intenzív használatára utalt. A feltárt településrészeleten csupán egyetlen kisebb kemencére bukkantunk, amely mérete és a benne előkerült salakmaradványok alapján feltehetően ipari céllal létesülhetett. A helyi fémfeldolgozás gyanúját a telep egyik gödréből előkerült vasbuca és számos fémsalakrög is alátámasztja. A szarmata telep gyakori objektumtípusai voltak azok az árkok, amelyek kisebb szakaszai már a próbafeltárás során előkerültek. Valódi rendszert azonban csak a nagyobb felületnyitás után mutattak. Az árkok között legalább 2 nagyobb, négyszögletes kerítőárok került elő. Alapterületük 10×10 és 25×25 m körüli volt. A feltárt szarmata objektumok 82 %-a hengeres, méhkas alakú, vagy hordó átmetzetű gödörnek bizonyult. Jellemző volt ezek elhelyezkedésére, hogy gyakran sűrűn egymás mellé ásták őket, a terep magasabb részein. Az ilyen „gödörbokrok” 8–12, vagy akár több darab, egymástól 30–50 cm re megásott, közel azonos méretű gödörből álltak. Legalább 4 ilyen gödör csoportot találtunk a 2 szelvény szakaszban.

A telepanyag zöme kézzel és korongon formált kerámiák töredékei voltak, amelyek aránya az első vizsgálat alapján közel azonosnak látszik. Állatsontok (szarvasmarha, sertés, kutya) és néhány vas- és bronztárgy (lemezek, karika), örlőkő színesítette a leletanyagot. A kerámiák között római készítésű, provinciális eredetű *terra sigillata* tálak és *amforák* töredékei is akadtak. Ezek telepen való jelenléte, valamint a helyi készítésű szarmata edények formavilága alapján a telep egységesen a 2. századra keltezhető. Utóbbi kelteztést a telep egyik gödréből előkerült zöld üvegből készült ikergyöngy is megerősíti.

A feltárás során kiderült, hogy az Ásotthalom és Bački Vinograd között tervezett határátkelő környékét érintő régészeti lelőhely jóval nagyobb a korábban feltételezetténél. A feltárás területén csupán a lelőhely ÉNy-i szélét sikerült megtalálni. Más irányokban a település további objektumait rejtheti a föld. A humuszvastagság, valamint a csekély leletintenzitás miatt ezek felszíni nyomaival alig számolhatunk. A jelek alapján a lelőhely az államhatár szerb oldalán is folytatódik.

A leletanyag és a feltárás dokumentációja a szegedi Móra Ferenc Múzeumban került végleges elhelyezésre.

A feltárás munkatársai: Benedek András, Pópity Richárd, Nagy Norbert, Takács Gábor, Gera Róbert, Gyürösi Tímea, Gábor László, Kujáni Yvett, Olgyai János, Bóka Péter, Szeverényi Vajk, Priskin Anna, Németh Dániel, Szabó Dénes, Czukor Péter, Kóteles Péter, Susits Diana.

PÓPITY DÁNIEL

11. Bakonszeg határa (Hajdú-Bihar megye) Ő, U, B, Sza, A

A „Berettyó védőtöltések fejlesztése a Kis-sárréti és a berettyóújfalui ártéri öblözetekben” tárgyú beruházás által érintett területeken régészeti próbafeltárásokat folytatott a Déri Múzeum. A Berettyó jobb és bal partján összesen 37 kutatószonda kijelölése történt meg a Csökmő és Berettyóújfalú közötti szakasról készült régészeti hatástanulmány alapján.

Kórógy (KÖH 69413): A lelőhely Bakonszegtől D-re, a Berettyó bal partján, a gátórháztól Ny-ra helyezkedik el, egy DNY–ÉK-i háton. A felső 100–120 cm-es humuszréteg eltávolítását követően egy középső bronzkori településhez tartozó 4 gödör, valamint egy kora avar kori temetkezés került elő. Utóbbi sekély, DK–ÉNy-i tájolású, négyszögletes alakú aknasír

volt, mely bolygatatlan állapotban maradt meg. Mellékletei főként az elhunyt övéhez kapcsolódnak: vascsat, kovadarab, vaskés. A lábnál elhelyezett kézzel formált fazék alatt emlőstől származó bordacsontok voltak.

V/4. Gátórház (KÖH 69415): A lelőhely Bakonszeg D-i részén, a Berettyó híd mellett, attól Ny-ra található, a folyó bal partján húzódó ÉNy–DK-i gerincen. Egy kora neolitik (Körös-kultúra) település 2 gödre került feltárássra, illetve további 6 gödör, 4 árok és 1 cölöphely, melyeket a belőlük előkerült gyér mennyiségű leletanyag miatt csak feltételelesen lehet kötni ehhez a korszakhoz.

Város földje Ny 1. (KÖH 69417): A lelőhely Bakonszeg D-i részén, a Berettyó bal partján húzódó ÉNy–DK-i irányú háton található. Itt egy késő bronzkori település 2 gödre került feltárássra, valamint az ezekbe beásott római császárkorból származó leleteket tartalmazó gödör. Egy további gödör és 2 árok kelteztése bizonytalan, de utóbbiak vágták az egyik bronzkori objektumot, így a későbbi periódushoz való tartozásuk valószínűbb.

Város földje Ny 2. (KÖH 69419): A lelőhelyen a szonda K-i felében egy K–Ny irányú árok húzódott, mely valószínűleg őskori, azonban a rendelkezésre álló leletanyag pontosabb meghatározására nem alkalmas.

Munkatársak: Faur Zoltán, Papp Enikő, Tóthné Andrea régész-technikusok.

HULLÁM DÉNES

12. Balatonendréd, Magyar tenger Tsz. 3. (KÖH 81089)

(Somogy megye) A

A Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága (ma Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum) munkatársai 2010–2012-ben szakfelügyeletet végeztek a Balatonendréd–Lulla összekötőt építési munkálatainál. 2012. április 2-án az út melletti vízelvezető árkok ásása közben csontok kerültek elő a Balatonendréd–Lulla összekötőt út 13. lelőhelyen. Mivel több sírfoltot láttunk, a munkát leállítottuk a területen. Az avar lelőhely az út alá is húzódott, sajnos – mivel töltést építettek és csak igen sekély humuszolás történt – az utépítéskor végzett szakfelügyelet során a sírfoltok nem voltak észlelhetőek.

A kivitelezővel egyeztetve megkezdtük a sírok bontását, közben a tovább ásott árkokban is újabb sírokat találtunk. Sajnos legalább 5–6 temetkezés megsemmisülhetett, míg több részlegesen lett bolygatva. Az úttól DNY-ra lévő átereszt falában 6 sírfolt látszott. Ezek az árkok 4–5 m-es mélységük és a rajtuk lévő 2 m-es feltöltés-réteg miatt, nem voltak kibonthatóak. Az árkok mellett, a még el nem készült rézsűk helyén, nagyjából 3 m-es szélességben humuszolást végeztünk, így sok sértetlen temetkezést is találtunk.

Összesen 60 sírt bontottunk ki. Egy több száz, esetleg több ezer síros temetővel számolhatunk, amelynek kiterjedése nehezen megállapítható. A temető É-i, ÉNy-i végébe áshattunk bele. Az árkokban egy idő után elfogytak a sírfoltok, kissé rendszertelenebbé is váltak itt a temetkezések. Ebben az irányban inkább csak kis mértékben folytatódhat a temető. DNY-ra és K-re nem tudjuk meddig tart a lelőhely, D-re, DK-re csak egy darabig voltak követhetőek a foltok az árkokban, mivel a meredeken mélyülő domboldalra hordott nagy méretű töltésben az árok egy idő után nem éri el a sírok mélységét. Ebben az irányban a feltárt részen túl legalább 50 m-re terjedhet még a temető.